

reportatge

Món Banyoles o la sororitat posada a la pràctica

Món Banyoles, una associació de dones d'orígens socials i culturals diferents, ha posat en marxa el bar restaurant La Porta del Món. Aquest projecte d'inserció sociolaboral s'emmarca en un altre de més ampli, Espai Món Banyoles: un lloc de trobada en què s'aixequen ponts i es trenquen bombolles.

Text > **ADRIANA BÀRCIA JOSÉ**, escriptora i filòloga

Fotos > **MÓN BANYOLES**

>> Acte en el marc del dinar popular organitzat el 8 de març de 2019 per Món Banyoles, que va reunir prop de tres-centes persones al parc de la Muralla.



Sororitat va ser el neologisme del 2018. En votació popular va obtenir el 32,6 % davant del 14,3 % del segon terme, *èpic -a*. Revisar les llistes dels candidats de cada any suposa radiografiar el context politicosocial i prendre el pols a l'aire d'un temps. L'escriptor Miguel de Unamuno ja va reflexionar sobre la necessitat d'encunyar aquest terme als anys vint del segle passat. Amb tot, sigui per la raó que sigui, darrerament aquest mot ha esdevingut un revulsiu empès per la realitat d'unes dones que s'han mogut i que han trencat silencis, sostres i fronteres. Es tracta d'un lligam que ultrapassa el #MeToo, himnes multitudinaris i mareas liles, verdes o blau cel. El rum-rum s'ha anat afinant per definir-se com a veu clara i neta. Si bé aquesta inquietud no és novetat, donar aplom al concepte sí que ho és.

I és que les dones ja compartien plans, interessos, experiències i emocions; però avui, als anys vint del segle XXI, aquesta aliança es visualitza i fa front a qualsevol discriminació. En la recerca d'aquesta justícia social, no hi pot faltar un sentit de l'ètica que reforça el suport mutu i que mira cap a un empoderament assolit gràcies a accions específiques. I és aquí, al costat de casa, que passem de la teoria a la pràctica, del general al concret, cosa que és Món Banyoles.

De la concepció i el naixement de Món Banyoles

Les associacions de dones han estat i són motors de la vida sociocultural arreu. A les comarques gironines, això s'evidencia gràcies a un munt d'agrupacions que dinamitzen barris i pobles. A més d'organitzar conferències, tallers, caminades o classes d'anglès, l'existència d'aquestes associacions confirma que són una part activa que enriqueix tota agenda municipal. Amb fons i formes diferents, comparteixen altaveu i, en aquesta carretera de doble direcció, el guanyar-guanyar reforça la base d'una visió que es resisteix a estancar-se i que fa de la transversalitat una manera de ser i estar.

El 2017 es va començar a gestar una associació integrada per dones d'orígens més o menys remots, però amb llocs comuns. Marroquines, subsaharianes, llatinoamericanes, catalanes... Totes van coincidir a l'hora de sortir de l'esfera domèstica per ocupar-ne la



>> *La Porta del Món.*

pública i fer-se sentir amb l'escalf que suposa formar part d'un tot que és i actua. El 31 d'agost van sortir arran dels atemptats a Barcelona i Cambrils. Amb aquest gest, es va donar a llum Món Banyoles, una criatura nascuda de la confluència de petits mons en un de més gran, que alhora mirava de créixer i enfortir-se amb el suport de tothom.

L'associació es va presentar en societat el 2018, en el marc del Dia Internacional de les Dones, i ho va fer amb una cercavila en què van participar un bon feix d'associacions i entitats de la ciutat d'índole ben diversa (Esperxats, Ateneu Gòspel, Gàrgoles de Foc, Casal Popular, Ateneu Obert de la Dona, Guerrilleres del Ganxet, Moviment Afropanyolí Social, Fundació Estany, El Puig, Kumbalawé, Colles Sardanistes, Legki Yakaru amb Àfrica en Dansa, Esbart Dansaire, Un Salt al Circ, Plataforma d'Afectats per la Hipoteca, Dones de Can Butinyà, Endavant, SEPC, MAS, Fundació Estany...). L'esdeveniment va demostrar que Món Banyoles no era una peça més del teler de l'associacionisme banyolí, i que tampoc era un grup tancat, ans al contrari, la tria del mateix nom determinava la naturalesa d'un conjunt de dones de la ciutat i rodalies que venia a treballar per fomentar la igualtat i la inclusió social, tot aixecant ponts

entre barris que, malauradament, es deixaven fora de joc entre ells.

Aquell mateix 2018, Món Banyoles (inscrite en el Registre d'Associacions de la Generalitat de Catalunya el 2017) es va integrar dins la Comissió d'Igualtat de l'Àrea de Benestar Social del Consell Comarcal del Pla de l'Estany, que reuneix les associacions de dones banyolines i de la resta de la comarca per formar part en els actes reivindicatius contra la violència de gènere, els del 8 de Març i altres accions en pro de la igualtat i l'empoderament. Gràcies a la cooperació d'agrupacions, entitats i simpatitzants, Món Banyoles va anar avançant amb pas ferm organitzant activitats pròpies o participant en accions que li eren afins. En aquest camí, l'associació es va fer visible a la xarxa a través del web (monbanyoles.wordpress.com), Facebook, Twitter, Instagram i YouTube. També es va donar a conèixer pels canals de difusió tradicionals (televisió, ràdio i premsa escrita). Les mateixes integrants van participar activament en aquestes campanyes (des de la realització fins a la difusió), cosa que va mostrar l'esperit integral de les accions de l'entitat. Per tant, aquells microcosmos van obrir-se al món i van subscriure un dels seus lemes: «El món necessita aprendre a escoltar aquestes veus de dones».



>> Harira (sopa de llegums, fideus, tomata i espècies).

Dèiem que l'associació promou activitats pròpies i participa en d'altres. Una d'aquestes va comptar amb la col·laboració del Club Natació Banyoles, que es va avenir a organitzar cursets. Així mateix, es van celebrar vermut, dinars, berenars i sopars solidaris en què Món Banyoles va compartir taula i fogons amb Legki Yakaru i Conversa de Dones, així com amb membres de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca, de l'Associació Nur, l'Islamic Yakaru Kaho i l'Ateneu Obert de la Dona de Banyoles.

Cal destacar, també, la implicació de Món Banyoles en accions que promouen la justícia social i la igualtat d'oportunitats. Aquest és el cas de la Plataforma de Suport a les Persones Refugiades de Banyoles, en què l'associació va col·laborar per recollir fons per tal que Open Arms comprés un vaixell per seguir responant a l'emergència del Mediterrani. En aquest sentit, membres de Món Banyoles es van adscriure a una petició a l'Ajuntament

per facilitar l'empadronament de les persones que necessiten aquest tràmit per poder regularitzar la seva situació administrativa.

Obrint La Porta del Món i «Cuinant oportunitats»

A *Essere donna* (1965) la documentalista i fotògrafa nonagenària Cecilia Mangini denunciava les condicions de vida de les dones a Itàlia. Abans, però, deixava anar imatges de glamur femení a l'estil d'Audrey Hepburn a *Breakfast at Tiffany's*, explosions de bombes atòmiques i taules de casino al ritme d'«Alabama Song», de Kurt Weill i Bertolt Brecht. Jornades extenuants, sous miserables... Fotograma a fotograma, desgranava una discriminació de gènere i de classe en una Europa pretesament moderna. Pale-sava que la feina no és sinònim directe d'emancipació quan ratlla l'esclavatge d'un sistema que redueix, encara més, els camps d'acció. Mig segle més tard, la precarietat pren formes diferents, però manté un fons insostenible per erigir-se com a persones de ple dret. Podem afegir aquí l'ingredient d'emigrar o traspasar línies vermelles de la dignitat en qualsevol cas.

És llavors quan trobem accions concretes com la d'unes dones del Pla de l'Estany que posen els fonaments d'un projecte per fer-lo créixer sense ànim de lucre i en sentit horitzontal. I va ser així com «el bar restaurant de totes i per a totes», La Porta del Món (*laportadelmon.cat*), va encendre els fogons. Des del minut zero el projecte es va anar coent tot abraçant la transversa-



>> Tagín de xai amb prunes.



>> Part de l'equip de La Porta del Món a la taula comunitària del restaurant. A la paret del fons, les intervencions desinteressades d'artistes vinculats al Pla de l'Estany.

litat. Formació, condicionament del local, recaptació de fons, difusió, gestió... aquests van ser els pilars fonamentals d'un lloc on menjar i beure no fos tan sols cosa de gots, coberts i plats.

A principis del 2020 van començar les obres a l'antiga Fonda Comas de Banyoles. Aquesta va ser la materialització d'una idea que ja anava prenent cos mesos abans. El propietari, Pere Angelats, va assenyalar que precisament van ser dues dones (mare i àvia) les que van engegar el negoci gairebé setanta anys enrere. Avui, unes altres banyolines en recullen l'herència, però reformulant-ne el concepte. En aquesta primera pedra, també hi van col·laborar voluntaris de diversos sectors de la ciutat.

La Porta del Món va començar a caminar amb subvencions del Fons Social de "la Caixa", del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya en relació amb el Pacte d'Estat contra la violència de gènere, l'Institut Català de les Dones i l'Ajuntament de Banyoles. També va impulsar una campanya de micromecenatge a través de Goteo

i va rebre una subvenció del Projecte Lliures, impulsat per Òmnium Cultural, ECAS i Coop57.

Els primers passos es van donar gràcies al programa d'inserció social i laboral «La porta del món», destinat a dones de diferents orígens en situació d'especial vulnerabilitat i el Programa de Treball Comunitari Inclusiu. Les treballadores es van formar amb els cursos del programa «Cuinant oportunitats», una formació duta a terme amb el suport de restaurants com Can Xapes, de Cornellà del Terri; La Barretina, d'Orfes; La Banyeta, de Palol de Revardit; El Cul del Món, de Girona; Can Salvi, de Vilavenut; Al Born, de Banyoles...

A part de l'aspecte gastronòmic, La Porta del Món s'emmarca en l'Espai Món Banyoles, que ve a ser una cruïlla en què transitaran xerrades, cinefòrums, presentacions de llibres, tallers ocupacionals... Miralls de les diverses propostes culturals del municipi compromeses amb la inclusió i la justícia social.

Així doncs, aquesta és la pràctica d'una sororitat que ha estat possible per la tenacitat i l'ànsia d'obtenir unes condicions sociolaborals dignes d'unes dones al llindar de la vulnerabilitat. Unes dones que, a més a més, han obert la porta de bat a bat a un món que les ha acompanyades en aquest viatge d'anada i tornada al cor del Pla de l'Estany.

Entaular-se en temps de COVID-19

El 2017 Món Banyoles ja treballava per aixecar ponts i erradicar qualsevol índex de vulnerabilitat, i el bar restaurant, de mica en mica, s'anava perfilant. A principis del 2020, el projecte alça veles. Es generen sinergies amb xerrades a l'Escola d'Adults del Pla de l'Estany, es programen tallers amb els instituts de secundària Pere Alsius i Josep Brugulat, futures treballadores de La Porta del Món cuinen per al sopar de l'Ateneu Obert de la Dona de Banyoles en els actes relacionats amb el 8 de Març i s'organitza la tercera edició del Dinar Popular de Món Banyoles.



>> *Diversos mitjans de comunicació s'han fet ressò del projecte.*

les, amb activitats festives, culturals i reivindicatives a què assisteixen més de tres-centes persones.

Just després: confinament, restriccions. S'han d'abaixar veles, però no cremar-les. Mentre les obres a l'antiga fonda s'aturen, futures treballadores de La Porta del Món elaboren un esmorzar per al personal d'infermeria de l'Hospital d'Olot. A més, s'empren una campanya per encoratjar la sanitat pública, el personal del CAP i els serveis essencials, tot apel·lant a la intel·ligència col·lectiva i les cures, sobretot per als més sensibles. Durant el confinament es recapten fons per intentar pal·liar necessitats d'algunes destinatàries del projecte. A partir d'aquesta iniciativa, Món Banyoles contacta amb diferents entitats i associacions per tal de crear una *caixa de resistència* destinada a cobrir necessitats de persones de Banyoles o de la

comarca que no puguin obtenir ajudes per altres vies. Es crea Fem Xarxa Pla de l'Estany, que es defineix com una plataforma ciutadana per donar suport a persones i col·lectius en diversos àmbits (econòmic, alimentari, habitatge, salut...). La xarxa no té estructura fixa ni finançament extern. Respon a les demandes que sorgeixen fent crides a la ciutadania.

Això a banda, Foot Moments, marca basada en principis de solidaritat, respecte i valors, va fer bosses i samarretes per obtenir donatius per al bar restaurant i, alhora, va col·laborar en la difusió del projecte Espai Món Banyoles. També es van organitzar tallers de facilitació de grups amb Ona Trepat Rubirola per millorar l'organització interna i trobar estratègies perquè tothom, des del seu lloc, se sentís còmode desenvolupant el projecte Espai Món Banyoles.

A la tardor es va continuar la formació del programa «Cuinant oportunitats» amb proves de cuina a porta tancada. El bar restaurant La Porta del Món, que es va inaugurar el 17 de desembre sota la direcció de cinc dones de diferents orígens (Marroc, Mali, Senegal, Colòmbia), va resistir sense perdre l'embranchida. Preparar i menjar cuscús, sopa de *shair* o arròs tramuntana va prendre tot un sentit.

I el 2021 l'embranchida persisteix, tot i les restriccions d'horaris o aforament (se sol cobrir el permès), els tancaments per complir quarantenes, etc. I no defalleixen. Les bombolles ja s'han trencat i, malgrat imposar-se'n d'altres, la xarxa ja abasta prou terreny.

La llengua catalana, punt i seguit

Una de les activitats que cal remarcar, d'una agenda ben fornida, és Conversa de Dones. Legki Yakaru (que significa

'dones d'avui' en sarakule) i Món Banyoles van respondre a la demanda de les mares que duïen els nens als tallers de deures «La meva educació» (un projecte de Legki Yakaru per donar suport en l'aprenentatge a nens de primària i secundària).

La iniciativa, que té lloc al Casal Popular de Banyoles, aprofita l'estona que els nens estudien perquè les dones practiquin el català en un ambient distès en què es comparteixen experiències tot potenciant l'apropament entre cultures i realitats. La llengua catalana és l'eina comuna de comunicació, tot i que es reforça quan convé amb d'altres. L'activitat, que també va néixer amb motiu de la Festa de les Dones del Final del Ramadà (17 juny del 2018), va suposar que aquelles dones participessin en un acte obert a la ciutat per primer cop. Van sortir, doncs, de la bombolla domèstica.

L'inici no va ser fàcil; no obstant això, la intimitat ha procurat que, a hores d'ara, el grup s'hagi engrandit i que se sentin part d'un tot còmplice i heterogeni, sense renunciar a la pròpia identitat. I la llengua ha estat una aliada en aquest procés. No es tracta de classes tradicionals, sinó de compartir espais i moments aprenent una llengua que uneix i que, alhora, és la de la societat d'acollida en la qual duen la mainada a l'escola, van a comprar o truquen al metge. Per tant, a més de la comunicació, hi ha la cohesió i l'arrelament en un entorn que cada cop els és menys aliè.

Teoria i pràctica de la sororitat

De la sororitat a l'èpica potser no hi ha un gran salt, però és cert que, sense anar a buscar heroïnes ni titulars, aquestes dones s'han capbussat de ple en un projecte que les empode-

ra. Elles venen d'entorns diversos, de vides diverses, de terres llunyanes (o no tant), però amb la voluntat i l'acció per davant per tal de fer que Banyoles i la rodalia siguin un lloc per quedar-se i construir-hi ponts, cases i restaurants.

Es tracta d'una història que ve de lluny i que tenim a tocar. Es tracta de resiliència i perseverança, d'il·lusió i feina, de no deixar ningú enrere. I tot això ho tindrem clar quan obrim la porta d'aquest món i ens asseiem a gaudir de ratafia, te bio de Pu'er, hummus, pinxos de pollastre amb *zaalouk*, tagín de kefta amb ou i espècies, harira, cuscús de pollastre amb verdures i *basbussa* amb gelat de vainilla. I creurem, potser llavors, que no cal gaire èpica per treballar des de la col·lectivitat per una realitat més justa, més igualitària, més digna, més oberta.



>> El racó del te, un espai d'intercanvi i conversa, que tindrà més vida quan s'acabin les restriccions per la COVID-19.